

**Saariston Kombi -
saaristolaivurikurssi,
opi turvallista veneilyä**

Saariston Kombi - saaristolaivurikurssi, opi turvallista veneilyä

Nimi

Saariston Kombi - saaristolaivurikurssi, opi turvallista veneilyä

Pdf luotu

9.2.2026

SISÄLTÖ

1. Johdanto opetussuunnitelman pohjan käyttöön.	1
2. Kansalaisopisto koulutuksen järjestäjänä.	3
2.1. Lainsäädännöllinen tausta ja oppilaitosmuodon yleiskuvaus.	3
2.2. Kansalaisopistojen opetus.	3
2.2.1. Kansalaisopiston kurssien tasoryhmistä.	4
2.2.2. Kansalaisopistossa opetettavat aineet.	4
2.2.3. Opetustunnin kesto opintopisteinä kansalaisopistossa.	4
3. Osaamisen osoittaminen kansalaisopistossa.	6
3.1. Osaamisen osoittamisen suunnittelu.	6
3.2. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen.	6
4. Osaamisen arviointi.	7
4.1. Osaamistavoitteet ja arviointikriteerit.	7
4.2. Arvioinnin kuvaus ja arviointimenetelmät.	7
4.3. Kurssin arviointiasteikko.	8
4.4. Osaamisen arvioijat.	8
4.5. Opiskelijan ohjaus ja palaute osaamisen kehittymisestä.	8
4.6. Opiskelijan suostumus tietojen siirtoon kansalliseen opintosuoritus- ja tutkintorekisteriin (Koski-tietovaranto).	9
4.7. Arvioinnin dokumentointi ja arviointiaineisto.	9
4.8. Arvioinnin uusiminen, tarkistaminen ja oikaisu.	9
4.9. Todistus suoritetusta kurssista.	9
5. Saaristolaivurikurssi - opi turvallista veneilyä, 3 op.	10

1. Johdanto opetussuunnitelman pohjan käyttöön

Muuttuva työelämä ja monimutkaistuvat työtehtävät, työalan vaihdot ja työelämän monimuotoisuus edellyttävät vahvan ja laaja-alaisen peruskoulutuksen lisäksi koko elämän ja työuran aikaista osaamisen kehittämistä. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama elinikäisen oppimisen kehittämistarpeita selvittävä työryhmä (OKM/54/040/2016) esitti muistiossaan (Työn murros ja elinikäinen oppiminen, opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:8) osaamisperusteisuuden ulottamista koko koulutusjärjestelmään. Muistiossa todettiin, että suuri osa vapaana sivistystyönä järjestetystä koulutuksesta ei ole ollut osaamisperusteisesti kuvattua. Muistiossa todettiin tällaisen vapaatavoitteisen tutkintoon johtamattoman opiskelun tuovan kuitenkin osallistujille monenlaista osaamista, jonka tunnistamista ja tunnustamista tulisi helpottaa ja parantaa.

Helmikuussa 2019 opetus- ja kulttuuriministeriö asetti työryhmän vapaassa sivistystyössä hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen helpottamiseksi ja parantamiseksi. Työryhmä ehdotti joulukuussa 2019 julkaistussa muistiossa, että kansallista, eri koulutusasteiden opintosuoritukset ja tutkintotiedot sisältävää ns. Koski-tietovarantoa koskeva lainsäädäntö muutettaisiin siten, että myös vapaassa sivistystyössä saavutettu osaaminen voitaisiin viedä tietovarantoon 1.8.2021 alkaen. Eduskunta vahvisti sekä Koski-tietovarantoa ([Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä; 14.12.2017/884](#)) että vapaata sivistystyötä ([Laki vapaasta sivistystyöstä; 21.8.1998/632](#)) koskevat lainsäädäntömuutokset syksyllä 2020 ja keväällä 2021.

Vapaan sivistystyön koulutus on opiskelijalle omaehtoista, vapaatavoitteista ja tutkintoon johtamatonta. Vapaan sivistystyön oppilaitosmuodoista suurimman muodostavat kansalais- ja työväenopistot. Vapaan sivistystyön ytimessä on vapaus: toimintaa ei ole valtiovallan suunnalta ohjattu yhtä vahvasti kuin muita koulutusmuotoja. Siksi vapaassa sivistystyössä ei ole valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita tai muita määräyksiä, joita tulisi valtakunnallisesti noudattaa. Oppilaitosten ylläpitäjät päättävät itse vapaasta sivistystyöstä annetun lain puitteissa, miten he koulutustoimintansa järjestävät ja minkä sisältöistä koulutusta tarjoavat. Tätä vapautta osaamisperusteisuus ja Koski-lainsäädäntö eivät muuta.

Vapaassa sivistystyössä järjestettävä vapaatavoitteinen opiskelu tuo osallistujille osaamista, jonka tunnistamista ja tunnustamista tullaan jatkossa parantamaan. Sitran Elinikäisen oppimisen tahtotilan mukaan eri tavoin hankittu osaaminen tulee tunnistaa ja tunnustaa riippumatta siitä, miten ja missä osaaminen on hankittu. Erityisesti opiskelu- ja työuraa rakentaville oppijoille osaamisen tunnistamisella ja tunnustamisella voi olla iso merkitys tulevaisuudessa. Tavoitteena on, että jatkossa myös vapaan sivistystyön oppilaitoksissa ja järjestökentällä hankittu osaaminen voidaan tunnustaa osaksi tutkinto- tai muita koulutuksia tai työelämäosaamisena.

Vapaan sivistystyön kentällä kiinnitetään tulevaisuudessa entistä enemmän huomiota osaamisperusteisuuteen, mikä tulee johtamaan siihen, että osa koulutustarjonnasta osa tullaan kuvaamaan osaamisperusteisesti. Tavoitteena on parantaa mahdollisuuksia todentaa hankittua osaamista ja sisällyttää se osaksi yksilöllisiä oppimispolkuja.

Toteuttamalla koulutusta osaamisperusteisesti siirrytään opetuskeskeisyydestä oppimiskeskeisyyteen sekä opetussisällöistä oppimistuloksiin ja osaamiseen. Osaamisperusteisille koulutuksille ominaista ovat koulutus- ja kurssikuvaukset, joissa on ilmaistu osaamistavoitteet, arviointikriteerit ja mahdollisesti myös se, miten opiskelija osoittaa osaamisensa.

Edellytyksenä vapaan sivistystyön opintosuoritusten viemiselle Koski-tietovarantoon on, että koulutus on kuvattu osaamisperusteisesti ja opiskelijan osaaminen on arvioitu. Myös Opetushallituksen julkaisema [Opas osaamisperusteiseen arviointiin vapaassa sivistystyössä](#) (2021) suosittelee, että oppilaitoksissa laadittaisiin arvioinnin ohjeet kunkin koulutuksen ja kurssin sekä oppilaitoksen erityispiirteiden huomioimiseksi.

Osaamisperusteisten Koski-kelpoisten kurssien tarjoaminen opiskelijoille edellyttää kansalaisopistoilta suunnitelmallisia arviointikäytäntöjä sekä toiminnan auki kirjoittamista tavalla, jota kansalaisopistoissa ei ole ennen tehty. Tässä kansalaisopistojen valtakunnallisessa osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmassa on käytetty apuna muiden oppilaitosmuotojen opetussuunnitelmia, ammatillisten oppilaitosten osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmia sekä edellisessä kappaleessa mainittua Opetushallituksen julkaisemaa arviointiopasta vapaalle sivistystyölle.

Kansalaisopistoissa tehtävän kurssien kuvaamisen ja arviointityön helpottamiseksi Kansalaisopistojen liitto on yhdessä kansalaisopistojen kanssa työstänyt mm. tämän dokumentin osana KoL:n valtakunnallista Osaamisperusteisuutta kansalaisopistoihin -kehittämishanketta. Dokumentti sisältää yleistä ja oppiainekohtaista kuvausta kansalaisopisto-opiskelun luonteesta ja rakenteesta. **Asiakirjan tarkoitus on toimia toimintaa ohjaavana työkaluna oppilaitokselle ja opettajalle.** Tavoitteena on tukea opistoja oman osaamisperusteisuuden toimintamallin luomisessa sekä auttaa kiinnittämään huomiota osaamisen osoittamisen ja arvioinnin tasalaatuisuuteen, opiskelijan oikeusturvaan ja menettelytapojen yhdenmukaisuuteen.

Dokumentti on kokonaisuudessaan kansalaisopistojen saatavilla ePerusteet-palvelussa. Tekstin saa näkyviin vain ePerusteiden virkailijatunnuksella opiston omaa opetussuunnitelmaa luotaessa. Opetussuunnitelman pohjaa voi käyttää sellaisenaan tai muokata omaan toimintaan paremmin soveltuvaksi. Lukuvuoden 2021–2022 aikana pohjaan luodaan oppiainekohtaisesti eritasoisia arviointikriteerejä, jotka löytyvät ePerusteista kursseja luotaessa kohdasta "Arvioinnin kohteet". **Opiston opetussuunnitelmaan ei kannata tallentaa tätä johdantolukua, joka on tarkoitettu taustatiedoksi opistolle.** Koska opetussuunnitelma on tarkoitettu myös opettajan työn tueksi eikä heillä ole lähtökohtaisesti virkailijatunnuksia ePerusteisiin, opiston kannattaa tallentaa oma valmis opetussuunnitelma opettajien käyttöön myös esimerkiksi opiston käyttämään sisäiseen viestintäkanavaan.

2. Kansalaisopisto koulutuksen järjestäjänä

2.1. Lainsäädännöllinen tausta ja oppilaitosmuodon yleiskuvaus

Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Kansalaisopistot ovat paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin pohjautuvia oppilaitoksia, jotka tarjoavat mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi.

Laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998)

Kansalaisopistoja yhtenä vapaan sivistystyön oppilaitosmuodoista ohjaa laki vapaasta sivistystyöstä. Kansalaisopistot ovat kaikille avoimia oppilaitoksia, joissa voi oppia uusia tietoja ja taitoja. Opetus on avointa kaikille iästä ja koulutustaustasta riippumatta. Useimmiten opetustarjontaan kuuluu taideaineiden, käsityön ja musiikin kursseja, kieli- ja kirjallisuuskursseja, kotitalouden, liikunnan ja tietotekniikan kursseja sekä yhteiskunnallisia aineita. Lisäksi kansalaisopistoissa järjestetään vuosittain paljon avoimia yleisöluentoja erilaisista aiheista. Kansalaisopistoon ei pääsääntöisesti tulla suorittamaan tutkintoa, vaan opinnot perustuvat elinikäisen oppimisen periaatteeseen sekä ihmisen omaan haluun oppia ja kehittyä.

Vuonna 2021 Suomessa on yhteensä 177 kansalaisopistoa ja niiden opetus ulottuu jokaisen kunnan alueelle. Yksi toiminnan pääperiaatteista on opetuksen tuominen lähelle ihmisiä ja kurssitoiminta onkin usein hajautettu eri puolille kuntaa sinne, missä ihmiset asuvat ja liikkuvat. Kansalaisopisto voi olla nimeltään kansalaisopisto, työväenopisto, opisto tai aikuisopisto. Oppilaitosmuotona kansalaisopisto on joustava, ketterä toimija, joka vastaa kansalaisten sivistystarpeiden lisäksi myös yhteiskunnan muutos- ja koulutustarpeisiin.

Opistot toimivat opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämällä ylläpitämisluvalla. Ylläpitämisluvan voi saada kunta, kuntayhtymä, rekisteröity yhteisö tai säätiö.

2.2. Kansalaisopistojen opetus

Kansalaisopistojen tarjoama opetus on perinteisesti pääsääntöisesti kurssi-, luento- tai työpajamuotoista. Opetus on pääsääntöisesti lyhytkestoista, omaehtoista matalan kynnyksen koulutusta, jonka kautta voi perehtyä uusiin asioihin tai syventää osaamistaan.

Kuntalaiset voivat usein vaikuttaa kurssitarjontaan esittämällä omia toiveitaan ja opistojen kuuluukin [lakisääteisesti](#) vastata paikallisiin sivistystarpeisiin. Tästä johtuen kansalaisopistojen kurssitarjonta vaihtelee lukukausittain ja opistoissa on erilaisia painotuksia eri paikkakunnilla. Kurssitarjonta elää myös yhteiskunnallisten muutosten myötä. Opetustarjonnasta löytyy kaiken ikäisille suunnattuja kursseja sekä toimintaa erityisryhmille.

Kansalaisopistot tarjoavat opetuspalveluita ryhmäopetuksen, yksilöopetuksen ja luentojen muodossa. Kurssit kokoontuvat lähiopetuksena, etäopetuksena, ajasta ja paikasta riippumattomina verkko-opintoina tai näiden hybridimuotona. Kurssien kesto vaihtelee kerran tai pari kokoontuvista lyhytkursseista lukukauden tai koko lukuvuoden kestäviin kursseihin. Lukuvuoden, lukukauden ja kurssin mitta sekä ilmoittautumiskäytännöt vaihtelevat opistoittain.

Yhä useammassa kansalaisopistosta on syys- ja kevätlukukauden lisäksi käytössä myös ns. kesälukukausi.

Saariston kansalaisopiston Kombi on kaksikielinen instituutti, joka järjestää lukukauden mittaisia kurssseja, lyhytkurssseja sekä luentoja paikallisista koulutustarpeista lähtien. Opetus tapahtuu pääasiassa lähiopetuksena, mutta myös etäopetuksena. Pyrimme siihen, että kaikki kurssimme pidetään mahdollisimman lähellä kuntalaisiamme, minkä vuoksi meillä on toimintaa noin 50 eri kurssipaikassa ympäri kuntaa.

2.2.1. Kansalaisopiston kurssien tasoryhmistä

Kansalaisopistoissa voidaan järjestää tietyissä aineissa eritasoisia kurssseja ja/tai ryhmiä. Eritasoisten kurssien erot pyritään tuomaan selkeästi esiin kurssikuvauksissa. Kursseilla voi olla mahdollisia lähtötasovaatimuksia, joista päättää opiston ylläpitäjä kurssiohjelman hyväksyessään. Kansalaisopistoille on kuitenkin tyypillisempää, että kursseilla ei ole lähtötasovaatimuksia ja opiskelijat voivat saavuttaa samalla kurssilla eritasoista osaamista. Tämän tyyppisillä kursseilla tavoiteltava osaamisen taso perustuu opiskelijan omaan lähtötasoon ja tarpeeseen. Näin ollen monella kansalaisopistojen opettajista on jo kokemusta eritasoisen opiskelijoiden samanaikaisesta opettamisesta ja opetuksen eriyttämisestä tarpeen mukaan.

Kansalaisopistoissa kurssipaikan saa ilmoittautumalla kurssille ja opiskelijalla on opiskelu oikeus sille kurssille, jolle hänen ilmoittautumisensa on hyväksytty. Opiskelija on lähtökohtaisesti vastuussa itse siitä, mille tasolle hän ilmoittautuu. Opistosta saa tarvittaessa ohjausta sopivan tasoisen kurssin valintaan. Mikäli opiskelija kurssin aikana huomaa, ettei kurssi vastaa hänen osaamistaan, kurssin vaihtaminen toiseen on yleensä mahdollista. On kuitenkin huomioitava, että opistossa ei välttämättä ole samaan aikaan tarjolla vastaavaa Koski-kelpoista kurssia, jolta opiskelija voisi saada arviointia haluamallaan tasolla.

2.2.2. Kansalaisopistossa opettavat aineet

Jokaisen kansalaisopiston vuosittaisen kurssiohjelman hyväksyy opiston ylläpitäjä. Eri kansalaisopistoissa voi olla hyvinkin erityyppisiä kurssseja tarjolla ja sijoitettuna eri tavoin nimettyihin aineryhmiin, mutta kansalaisopistoissa opettavat aineet voidaan jakaa esimerkiksi seuraaviin kategorioihin:

- kielet
- käsityö
- liikunta ja hyvinvointi
- musiikki
- kuvataide
- tanssi ja teatteri
- tietotekniikka, tekniikka ja talous
- yhteiskunta ja humanismi
- luonto ja ympäristö
- ruoka, juoma ja matkailu
- muut

2.2.3. Opetustunnin kesto opintopisteinä kansalaisopistossa

Vakiintuneen käytännön mukaisesti yhden opetustunnin kesto kansalaisopistoissa on 45 minuuttia. Kansalaisopistojen koulutuksen mitta ilmoitetaan opiskelijalle kurssitiedoissa tyypillisesti opetustunteina ja/tai -kertoina.

Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2019 asettama vapaan sivistystyön kautta hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista valmistellut työryhmä päätyi loppuraportissaan

ehdottamaan vapaan sivistystyön eri oppilaitosmuotojen yhteiseksi opetuksen laajuutta kuvaavaksi yksiköksi **opintopistettä**. Opintopiste ei korvaa rahoituksen perustana olevia käsitteitä, vaan sitä käytetään ainoastaan kuvaamaan koulutusten sisältöjen laajuutta eli koulutuksen suorittamiseen vaadittavaa työmäärää. Jatkossa kansalaisopistojen on siis ilmoitettava Koski-kelpoisten kurssiensa laajuus opetustuntien ja/tai -kertojen lisäksi myös opintopisteinä. Laajuuden määrittelyssä on mahdollista käyttää desimaaleja.

Suomalaisessa koulutusjärjestelmässä opiskelijan keskimäärin 27 tunnin työpanos vastaa yhtä opintopistettä. Kuten muissakin oppilaitosmuodoissa, myös kansalaisopistoissa yhden opintopisteen suorittamisen vaatima työmäärä voi käytännössä vaihdella paljonkin kurssien ja opiskelijoiden valmiuksien mukaan. Kansalaisopisto päättää itse osaamisperusteisten kurssiensa laajuudet opintopisteinä ja määrittelee niiden pohjaksi kurssien puitteissa **toteutettavan opetuksen määrän** sekä arvioi opiskelijan itsenäiseen **työskentelyyn keskimäärin kuluvan ajan**. Tämän mitoitustyön tekee käytännössä kurssin suunnitteleva henkilö. Vaadittavan itsenäisen työn määrä on ilmoitettava myös kurssikuvauksessa siten, että kurssille ilmoittautuva opiskelija tietää, mitä häneltä odotetaan.

3. Osaamisen osoittaminen kansalaisopistossa

Osaamisen osoittamisella tarkoitetaan tapoja, joilla opiskelija osoittaa kurssilla vaadittua osaamistaan siten, että se on arvioitavissa. Kurssin kuvauksessa on kerrottu, minkälaista osaamista kurssilla tavoitellaan, sekä mahdollisesti esitetty jo valmiiksi kurssilla käytössä olevia osaamisen osoittamisen tapoja.

Suoritusmerkintää tavoittelevan opiskelijan tulee osoittaa osaamisensa sillä kurssilla, jolle hän on ilmoittautunut. Lähtökohtaisesti osaaminen osoitetaan tuon kurssin aikana, pääsääntöisesti kurssitilanteissa – luokassa tai verkossa.

3.1. Osaamisen osoittamisen suunnittelu

Koski-tietovarantoon tallennettavan osaamisperusteisen koulutuksen järjestämisestä päättää kansalaisopiston ylläpitäjä. Oppilaitos on viime kädessä vastuussa siitä että suunnittelu on oikeudenmukaista ja hyvää ja että osaamisen osoittaminen tapahtuu suunnitelman mukaisesti ja avoimesti. Osaamisen osoittaminen suunnitellaan kurssikohtaisesti ja suunnittelusta vastaa yleensä kurssin opettaja. Kurssi tulee toteuttaa samansisältöisenä kaikille opiskelijoille sillä erotuksella, että arviointia tehdään vain suostumuksen siihen antaneille.

Osaamisen osoittaminen suunnitellaan asettamalla kurssille osaamistavoitteet ja arviointikriteerit (ks. [tarkemmin kohta Osaamistavoitteet ja arviointikriteerit](#)). Ne ohjaavat opettajan valintoja siitä, millaisia osaamisen osoittamisen tapoja kurssilla voidaan käyttää. Kurssien osaamistavoitteet ja siten myös osaamisen osoittamisen tavat voivat poiketa toisistaan eri kursseilla ja opistoissa. Osaamisen osoittamisen toteutukseen voi vaikuttaa myös se, kuinka moni samalta kurssilta on antanut suostumuksen suorituksensa viralliseen arviointiin (ks. [tarkemmin kohta Arvioinnin kuvaus ja arviointimenetelmät](#)).

Osaamisperusteisessa opetuksessa korostuu opettajan ja opiskelijan sekä opiskelijoiden keskinäinen vuorovaikutus. Opettaja ja opiskelija(t) sopivat yhdessä osaamisen osoittamisen tavoista ja aikataulusta esimerkiksi kurssin aluksi tai sen aikana. Tavoitteena on, että kaikki osaaminen saadaan osoitettua.

3.2. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Mikäli oppilaitos haluaa, se voi tunnistaa ja tunnustaa myös opiskelijan aiemmin hankkimaa osaamista.

Aiemmin hankittua osaamista voidaan tunnistaa ja tunnustaa joko osana kansalaisopiston kurssia tai todentaa opiskelijan osaaminen ilman kurssille osallistumista. Kansalaisopiston ylläpitäjä päättää, onko aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen opistossa mahdollista sekä missä oppiaineissa ja miten se mahdollisesti tapahtuu.

4. Osaamisen arviointi

Vapaan sivistystyön koulutuksessa saavutetun osaamisen Koski-tietovarantoon viemisen edellytyksenä on, että osaaminen on arvioitu. Kansalaisopiston kurssilla, jolta opiskelija haluaa suoritusmerkinnän, opiskelijan osaaminen arvioidaan, ja tätä arviointia varten on luotava kurssille arviointikäytännöt.

Arvioinnin ja palautteen tarkoitus on tehdä saavutettua osaamista näkyväksi opiskelijalle itselleen. Pelkät kokeet ja testit eivät tue jatkuvaa oppimista, siksi tarvitaan monipuolisia arvioinnin tapoja ja menetelmiä. Opiskelijälähtöinen arviointi on avointa, läpinäkyvää ja perusteltua sekä perustuu vuorovaikutukseen. Arvioinnin tulee olla luonteeltaan kannustavaa ja antaa opiskelijalle tietoa hänen kehitymisestään. Arviointi tulee tehdä mahdollisimman pian osaamisen osoittamisen jälkeen.

4.1. Osaamistavoitteet ja arviointikriteerit

Osaamisperusteisilla Koski-kelpoisilla kursseilla tulee olla asetettuna **osaamistavoitteet ja arviointikriteerit**, joiden pohjalta kurssin arviointikäytännöt suunnitellaan. Osaamisperusteinen arviointi on puhtaasti kriteeriperusteista eli opiskelijan osaamista verrataan osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Osaamistavoitteet kuvaavat niitä osaamiskokonaisuuksia, joista kurssin sisältö muodostuu. Kuhunkin osaamistavoitteeseen liittyy arviointikriteereitä, jotka puolestaan kuvaavat niitä osaamisia, jotka täytyy osaamistavoitteen saavuttamiseksi hallita. Arviointikriteerit määrittävät usein osaamisen itsenäisyyden tasoa. Opiskelija saa suoritusmerkinnän oman suorituksensa perusteella, eikä se ole siis riippuvainen muiden opiskelijoiden suorituksista. Arvioinnin perusteena ei ole myöskään opetukseen osallistuminen tai koulutukseen käytetty aika.

Arvioinnissa tulee noudattaa arviointikriteereitä ja kaikkien osapuolten tulee tietää arvioinnin perusteet. Arvioija ei voi muuttaa tai mukauttaa kriteerejä kurssin aikana. Tällä varmistetaan arvioinnin oikeellisuus ja opiskelijan oikeudet. Arvioija vertaa opiskelijan osaamista ainoastaan osaamistavoitteisiin ja niiden arviointikriteereihin. Tällä tavoin opiskelijaa ohjataan myös selkeästi kehittämään juuri tavoiteltavaa osaamista.

Osaamista on voitava arvioida ja todentaa luotettavasti erilaisin **arviointimenetelmin** eli osaamistavoitteiden tulee olla selkeitä sekä arvioitavissa, mitattavissa tai todennettavissa olevia asioita tai kykyjä. Mikäli opisto järjestää esimerkiksi numeerisesti arvioitavaa opetusta esimerkiksi yhteistyössä toisen oppilaitoksen kanssa, oppilaitokset sopivat arviointikriteereistä ja osaamistavoitteista yhdessä.

4.2. Arvioinnin kuvaus ja arviointimenetelmät

Arvioinnin kuvauksessa esitetään, **millä keinoin** opiskelijoiden saavuttama osaaminen arvioidaan ja **minkälaisia menetelmiä** arvioinnissa käytetään eli **millä keinoin opiskelija osoittaa osaamisensa**. Arviointimenetelmiä voivat olla esimerkiksi oppimistehtävä, portfolio, työn reaaliaikainen seuraaminen tai suullinen arviointi. Usein arvioinnissa käytetään useita menetelmiä. Arviointiin voi sisältyä myös opiskelijan itsearviointia tai vertaisarviointia. Lopullisesta arvioinnista vastaa kuitenkin aina oppimisen arvioija.

Osaamisen arviointi kannattaa yhden arviointitilanteen tai koko materiaalin läpikäynnin sijaan koostaa pienistä osioista. Osaamista on mahdollista osoittaa kurssin aikana siten, että kurssin viimeisen opetuskerran päätyttyä opettajalla on koossa ja osoitettuna kaikki se materiaali, jolla opiskelijan osaaminen on sovittu osoitettavan ja jonka pohjalta opettaja voi tehdä arviointipäätöksen.

4.3. Kurssin arviointiasteikko

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaan arvioinnin vähimmäisvaatimuksena on, että koulutuksessa saavutettu osaaminen on hyväksytty eli opiskelijan osaaminen vastaa vähintään koulutuksen osaamisperusteisessa kuvauksessa olevaa tasoa. Arviointiasteikko on siis tällöin hyväksytty / hylätty. Myös muunlaisen arviointiasteikon käyttäminen on mahdollista. Koski-tietovarantoon tallennetaan vain opiskelijan hyväksytty suoritus. Jos kurssilla on käytössä muunlainen arviointiasteikko, asteikkoa varten on luotava omat arviointikriteerit.

Mikäli opiskelijan osaaminen ei yllä tavoitellulle tasolle, ei hänelle voida antaa suoritusmerkintää. Päätös tulee perustella hänelle siten, että hän ymmärtää, mitä hänen osaamisestaan jäi puuttumaan, ja hänelle voi myös antaa mahdollisuuden täydentää suoritustaan. Opiskelijalla on oikeus pyytää selvitystä, jos hän ei ole saanut riittäviä perusteluja suorituksen hylkäämiseen.

4.4. Osaamisen arvioijat

Vastuu arviointiprosessista kokonaisuutena on opiston ylläpitäjällä. Arvioijan pätevyydelle ei voi asettaa yleispäteviä kriteereitä, eikä siitä ole vapaan sivistystyön lainsäädännössä mainintaa. Hyvää osaamisen arviointitoimintaa voi kuitenkin edistää, kun arvioijien valinnassa noudattaa esimerkiksi seuraavia kriteereitä:

- arvioijilla on riittävä ammattitaito kyseisen koulutuksen tai kurssin alalta
- arvioijat tuntevat kyseessä olevan koulutuksen osaamistavoitteet ja arviointikriteerit.

Kansalaisopistossa opiskelijan osaamisen arvioijana toimii yleensä kurssin opettaja. Arviointia suorittavalla opettajalla ei tarvitse olla pedagogista pätevyyttä, mutta opiston ylläpitäjän tulee huolehtia siitä, että hänet on nimetty ja perehdytetty tehtävään. Perehdyttäminen on ensiarvoisen tärkeää sellaisissa tilanteissa, joissa kurssin opettaja on vaihtunut kesken kurssin tai opettaja ei ole ollut suunnittelemassa kurssia.

Arvioivalla opettajalla tulee olla riittävä osaaminen ja ammattitaito aineeseen, jonka osaamista arvioidaan. Hänen tulee olla työsuhteessa oppilaitokseen, ja opiston tulee tehtävään nimeämisen lisäksi perehdyttää hänet opiston toimintatapoihin sekä varmistaa että opettaja ymmärtää osaamisperusteisuuden, osaamisen tunnistamisen ja osaamisen arvioinnin. Arvioijan mahdollinen esteellisyys määritellään hallintolain 27–29 § mukaan.

4.5. Opiskelijan ohjaus ja palaute osaamisen kehittymisestä

Osaamisperusteisessa opetuksessa lähtökohtana ovat opiskelija sekä hänen tarpeensa. Osaamisperusteisilla kursseilla opiston tulee varmistaa, että opiskelija tiedostaa oikeutensa sekä vastuunsa omasta oppimisestaan ja saa sekä ohjausta että kirjallista tai suullista palautetta osaamisensa kehittymisestä kurssin opettajalta.

Osaamisperusteisuuden luonteeseen kuuluu, että opiskelija itse on myös aktiivinen toimija. Hänen tulee ymmärtää, miten ohjausta on mahdollista saada, mistä palautetta annetaan ja millä perustein arviointia tehdään. Oppilaitoksen ylläpitäjä päättää ohjauksen tavoista ja määrästä. Kurssin opettajan lisäksi myös opiston muu henkilökunta saattaa antaa opiskelijalle neuvontaa ja tukea esimerkiksi kurssin valinnassa jo ennen kurssi-ilmoittautumista.

Ohjauksen tehtävä on tukea opiskelijaa onnistumaan opinnoissaan. Ohjauksella pyritään parantamaan opiskelijan ymmärrystä ja luottamusta omaan osaamiseensa, tukemaan kehitystä ja hyvinvointia sekä kannustamaan aktiiviseen kansalaisuuteen ja yhteisöllisyyteen.

Antamassaan palautteessa arvioija perustelee antamansa arvioinnin. Opiskelijalle tulisi syntyä ymmärrys tehdyn arvioinnin oikeellisuudesta eli siitä, että se on tehty arviointikriteerien mukaisesti.

Hyvin muotoiltu ja annettu palaute huomioi opiskelijan vahvuudet ja auttaa häntä kehittymään ja kehittämään osaamistaan. Palautteessa käsitellään opiskelijan osaamisen tasoa, ei hänen persoonaansa.

4.6. Opiskelijan suostumus tietojen siirtoon kansalliseen opintosuoritus- ja tutkintorekisteriin (Koski-tietovaranto)

Jotta opiskelijan kurssisuoritus voidaan tallentaa Koski-tietovarantoon, hänen tulee antaa suostumuksensa tietojen tallentamiseen oppilaitoksen ylläpitäjälle. Suostumus on kerättävä opetus- ja kulttuuriministeriön ohjeistuksen mukaisesti ja jokaisesta kurssista erikseen. Osaamisperusteiset Koski-kelpoiset kurssit ovat avoimia kaikille eli kurssille osallistuminen ei edellytä opiskelijalta suostumusta osaamisensa arviointiin.

Koski-tietovarantoon voidaan viedä suoritustiedot kursseista jotka ovat alkaneet aikaisintaan 1.8.2021. Keskeytyneitä tai hylättyjä suorituksia ei tallenneta Koski-tietovarantoon.

Suostumuksesta tulee käydä ilmi että se on annettu vapaaehtoisesti ja nimenomaisesti. Suostumuksen keruun taustaksi oppilaitoksen tehtävä on antaa opiskelijalle tarvittava informaatio osaamisperusteisuudesta, suostumuksesta ja arvioinnista. Opetus- ja kulttuuriministeriö on ohjeistanut erikseen myös opiskelijan informoinnista.

4.7. Arvioinnin dokumentointi ja arviointiaineisto

Osaamisen osoittamisesta ja arvioinnista syntyy eri muodoissa olevaa aineistoa. Arvioinnista syntyviä asiakirjoja voivat olla esimerkiksi arvioijan tekemät kirjalliset arvoinnit tai opiskelijan kirjallinen itsearviointi, jotka voivat myös olla digitaalisessa muodossa. Arvioinnin dokumentoinnilla varmistetaan, että tehtyyn arviointiin voidaan tarvittaessa palata jälkikäteen esimerkiksi opiskelijan pyynnöstä.

4.8. Arvioinnin uusiminen, tarkistaminen ja oikaisu

Opiskelijan on tärkeä saada tietoonsa, onko hänellä mahdollisuus uusia osaamisen osoittamista ja miten hänen tulee toimia, jos hän on tyytymätön saamaansa arviointiin. Mikäli tehdystä osaamisen arvioinnista seuraa opiskelijalle epäselvyyttä tai tunnetta epätasa-arvoisesta kohtelusta, oppilaitoksen vastuullisten toimijoiden tulee olla valmiita tarkistamaan tehtyjä arviointeja. Opiskelija voi pyytää rehtorilta arvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, edelleen aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

4.9. Todistus suoritetusta kurssista

Koski-tietovarantoon kirjatut suoritusmerkinnät ovat opiskelijan nähtävillä ja jaettavissa maksutta Oma opintopolku -palvelussa. Opiskelija voi kuitenkin pyytää myös paperisen todistusasiakirjan Koski-tietovarantoon tallennetuista opintosuorituksistaan. Kansalaisopiston kursseista ei lähtökohtaisesti anneta paperista todistusta. Mikäli opiskelija haluaa suoritetusta kurssista paperisen todistuksen, sellainen voidaan toimittaa opiston yleisen todistuskäytännön mukaan – tarvittaessa maksullisena.

5. Saaristolaivurikurssi - opi turvallista veneilyä, 3 op

Saaristolaivurikurssilla tulet oppimaan veneilyn perustaitoja; navigointia ja veneilyä ohjaavia säädöksiä. Navigointitaito tarkoittaa sitä, että pystyt määrittämään oman sijaintisi merellä ja merikortilla sekä valitsemaan turvallisen reitin. Kurssi on tarkoitettu veneilyä aloittaville, joten et tarvitse perustietoja veneilystä osallistuaksesi kurssille. Kurssilla tulet oppimaan miten veneen sijainnin määrittäminen tehdään, miten löydät haluamasi reitin saaristossa lähtöpaikasta määränpäähän käyttäen apuna maamerkkejä, miten merikarttoja käytetään navigoinnissa, opit tunnistamaan merenkulun turvalaitteet, osaat käyttää veneesi kompassia ja muita merenkulun laitteita. Kurssin jälkeen tunnet myös saaristoveneilyyn liittyvän lainsäädännön ja määräykset. Sisältö vastaa Suomen Navigaatioliiton tutkintovaatimuksia ja antaa hyvät valmiudet osallistua Saaristolaivurin tutkintoon (pe) 13.12.2024. Kurssilla tarvitset merenkulun välineitä, jotka on mainittu kurssin lisätiedoissa.

Osaamistavoitteet

Tavoitteiden kuvaus

Kurssin tietosisältö vastaa Suomen Navigaatioliiton Saaristolaivurin tutkintovaatimuksia. Kurssin tavoitteena on antaa opiskelijalle teoreettiset valmiudet liikkua saaristomme suojassa turvallisesti. Opiskelija oppii mm. kompassin ja merikartan käyttöä, tunnistaa merenkulun turvalaitteet ja veneilyä ohjaavan lainsäädännön. Hän tuntee merenkulun yleisimpiä elektronisia apulaitteita ja osaa paikanmäärittäksen perusteet sekä sen perusteella laatia turvallisen reittisuunnitelman. Osaamistaso mitataan erillisessä Saaristolaivurin tutkinnossa

Opetuksen tavoitteet

- Merikartta ja paikanmäärittäminen
- Kompassin käytön perusteet
- Merenkulun turvalaitteet ja viitoitusjärjestelmä
- Maisemanavigointi ja reittisuunnittelu
- Navigoinnin elektroniset laitteet
- Sääopin perusteet
- Veneilyturvallisuus ja vastuullinen veneily
- Merenkulun lainsäädäntö

Keskeiset sisällöt

Saaristolaivurikurssilla tulet oppimaan juuri näitä veneilyn perustaitoja; navigointia ja veneilyä ohjaavia säädöksiä. Veneilyä ohjaavat säädökset määrittävät sinua koskevat velvollisuudet ja vastuut merellä. Juuri nämä taidot tulet oppimaan saaristolaivurikurssilla yhdessä samanhenkisten veneilijöiden kanssa.

Saaristolaivurikurssi koostuu seuraavista osista:

1. Merikartta ja paikanmäärittäminen,
2. Kompassin käytön perusteet,
3. Merenkulun turvalaitteet ja viitoitusjärjestelmä,
4. Maisemanavigointi ja reittisuunnittelu,
5. Navigoinnin elektroniset laitteet,

6. Sääopin perusteet,
7. Veneilyturvallisuus ja vastuullinen veneily,
8. Merenkulun lainsäädäntö.

Suorittuasi tämän kurssin osaat liikkua turvallisesti saaristovesillä ja halutessasi voit osallistua Suomen Navigaatioliiton järjestämään Saaristolaivurin tutkintotilaisuuteen, jonka hyväksyttävästi suorittuasi voit hankkia Saaristolaivurin todistuksen. Tämän jälkeen voit jatkaa opiskelua vielä Rannikko- ja Avomerilaivuri – kursseilla. Kurssi toteutetaan 12 kertana niin, että kurssi päättyy ennen seuraavaa Saaristolaivurin tutkintotilaisuutta 13.12.2024.

Luentomateriaalin lisäksi tunnilla käytetään netistä löytyvää, kulloistakin aihetta tukevaa aineistoa. Kurssilla tarvitset merenkulun välineitä, joita myöhemmin voit käyttää veneillessäsi saaristossa:

1. Veneilijän merenkulkuoppi I, Saaristonavigointi kirja, 15. painos 33 €
2. Carta Marina – harjoitusmerikartta, 4. uudistettu painos 14 €
3. Astelevy, 11 €
4. Merenkulkuharppi (yhden käden harppi), 22 € tai Lyijyllinen harppi, 10 €
5. Muistiinpanovälineet (lyijykynä, pyyhekumi, paperia)
6. Laskin
7. Viivain, n. 30 cm Välineet 1–4 voit ostaa yhteishankintana kurssin ensimmäisillä tunneilla.

Arviointi

Arvioinnin kuvaus

Kurssisuorituksen arviointi tapahtuu erillisellä Saaristolaivurin tutkinnolla. Tietoa tutkinnoista saa joko suoraan opettajalta tai esim. osoitteesta: <http://www.turunavigaatioseura.fi/tapahtumat/tapahtumat.htm>. Suomen Navigaatioliiton, jäsenseurojensa (mm. Turun Navigaatioseura) kautta, järjestämien valtakunnallisten Saaristolaivurin tutkintojen arviointikriteerien toteutumista valvoo Liikenne- ja Viestintävirasto (TrafiCom). Tutkinnon painopisteet ovat: 1) Meriteiden säännöt, erityisesti ohjailuja väistämissäännöt, 2) Turvallinen navigointi, 3) Sähköisten ja paperisten merikarttojen lukeminen, 4) Maisemanavigointi ja oman sijainnin määrittäminen sekä 5) Päällikön yleinen vastuu ja 6) Hyvät merimiestavat. Tutkinnossa esiintyy vaihtuvasti kysymyksiä kaikista kurssiohjelmaan ja tutkintovaatimukseen sisältyvistä aiheista. Tutkinnosta voi saada yhteensä 0–60 pistettä, 30 pistettä on hyväksytyn yhteispistemäärän raja. Lisäksi hyväksytty tutkinto edellyttää, että kustakin tutkinnon osiosta (A, B, C) oppilas saa vähintään 40 % osion maksimipistemäärästä. Tutkintokysymyspaperissa kunkin osion (A, B, C) alussa on ilmoitettu osion maksimipistemäärä ja alin hyväksytyn suorituksen pistemäärä. Tutkinnon voi uusua laivuritutkintojen järjestämisaikataulun puitteissa huomioiden kulloinkin voimassa olevat tutkintoon ilmoittautumisen aikarajat. Tutkinnon uusimiskertoja ei rajata.

Opiskelijan osaamisen arvioinnin kriteerit

- Hyväksytty Saaristolaivuritukinto
- 75% läsnäolovaatimus